Wormerland

Titel: Molen De Koker Wormer
Olieverf/doek 2011, 110 x 120 cm.
Collectie Kunstcentrum Zaanstad

Eigenlijk was ik helemaal niet op zoek naar een molen toen ik in de winter van 2010 een besneeuwd Wormer binnenreed. Eerlijk gezegd wist ik niet eens dat er hier een stond. Maar omdat ik me langzaam voortbewoog op de gladde weg en loerde naar een goed motief viel dit prachtexemplaar me plotseling op. Ik parkeerde mijn auto, pakte mijn camera en liep tussen de huizen door richting molen. Er stond een snijdend koude wind. Schilderen of schetsen was op dat moment op deze plek niet te doen. Af en toe brak er tussen de jagende wolken een straal zonlicht door en tijdens die dramatisch ogende momenten maakte ik foto's. Later in het warme atelier schilderde ik het visioen dat in mijn herinnering was blijven hangen. De molen als een duistere reus tegenover een vurig exploderende hemel.

Peter de Rijcke

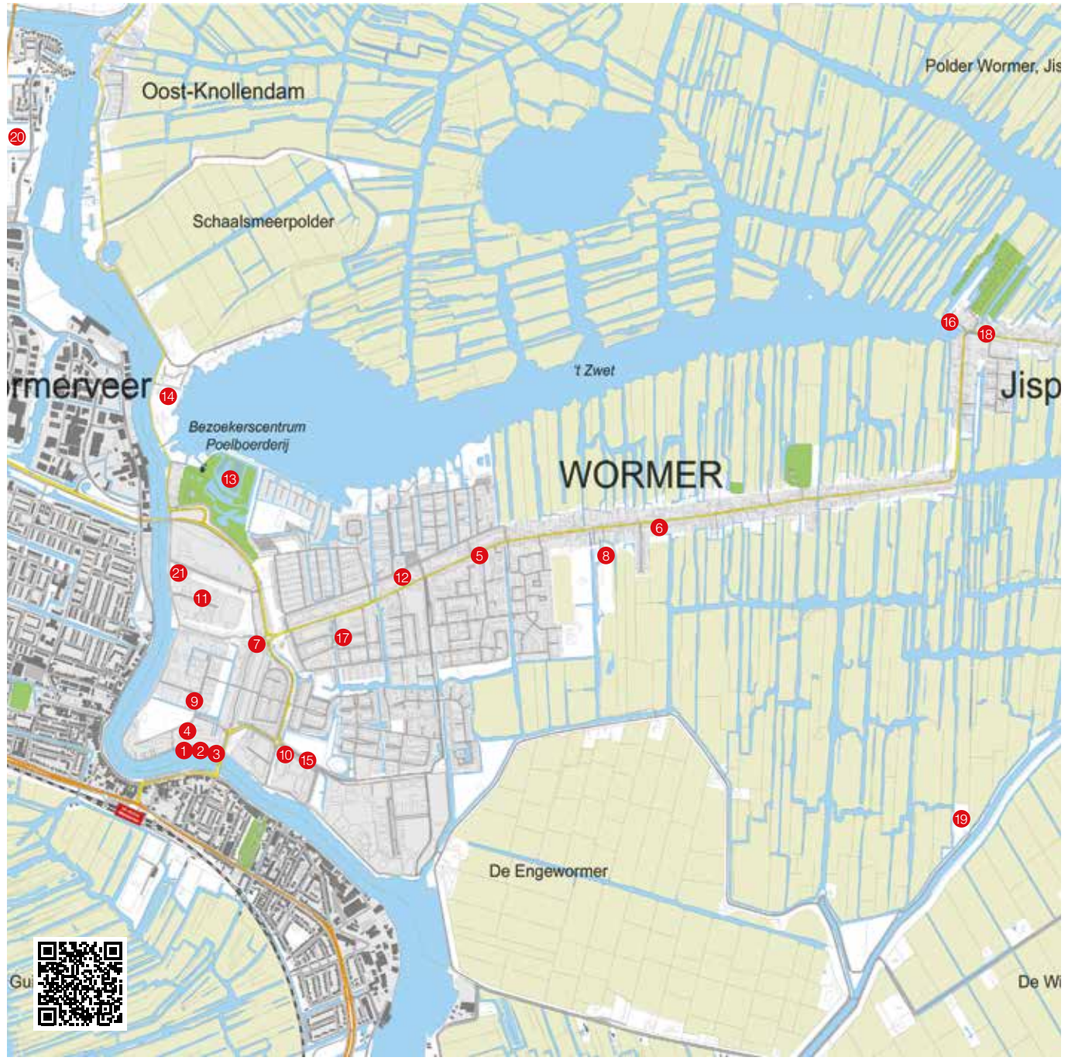

Fotografie: Wim Brinkman

Het visitekaartje van Wormerland is de gerenoveerde fabriekswand aan de Zaan. Pakhuis Bassein huisvest meubelmakers van **De Werkplaats** ❶ en kunstenaars zoals **Olivier Rijcken** en **Nynke van Amersfoort**. **Saigon** is prachtig verbouwd en huisvest verschillende kleine ondernemers. Op de bovenste verdieping vind je in een 6 m hoge ruimte met lichtkoepels de inspirerende **Flexwerkplaats** ❷. Monique Anröchte verhuurt flexibele werkplekken en vergaderruimtes. Elke ruimte heeft een eigen sfeer waardoor je een ruimte kunt kiezen die bij jouw vergadering, workshop of activiteit past. De eigenaresse denkt graag mee om de activiteit te laten slagen. Op het terras van het eetcafé **De Bataaf** ❸ kun je genieten van de activiteiten op de Zaan. Aan de achterkant van de fabriekswand kun je in de industriële setting van de **Stoomhal** ❹ feesten organiseren.

Bakkerij Kaskes ❺ en **Jolanda's verkleedkisten** ❻ zijn kwalitatief goede winkels. **Fietsverhuur Wormer** ❼ verhuurt fietsen vanuit Wormer, de Zaanse Schans en Zaandam zodat recreanten kunnen genieten van de Zaanstreek. Het oude verenigingsgebouw van Wormer is omgetoverd tot **Groos** ❽, een gezellige kroeg dat de allure heeft van een grand café. Van de bedrijven zijn **NewCakes** ❾, **Wellwaij Belting** ❿ en **Conijn Metaalbewerking** getipt. **M&O Techniek** ⓫ installeert al ruim tien jaar duurzame energietechnieken bij bedrijven en particulieren. De ondernemers hebben een passie voor hun vak en vertellen al jaren op beurzen het verhaal waar recent veel belangstelling voor is.

Piet de Wit ⓬ is in de fietserwereld een begrip. Fietsers van de Zaanlandse Wieler Club DTS komen hier graag. In het **Wormer- en Jisperveld** vind je een oorspronkelijk weidelandschap met weidevogels, een wijds uitzicht, water en mooie wolkenluchten. **Johanna Koelman** maakt mooie tekeningen van het uitzicht op 't Zwet. En **Joke Konijn**, organisator van de **Veldwerkexpo** in de Schaalsmeerpolder. nodigt allerlei kunstenaars uit die worden geïnspireerd door het polderlandschap. De grote plas De Poel zorgde via Het Zwet voor een verbinding tussen Jisp en de Zaan. Ondermeer vanuit de **Poelboerderij** ⓭ varen excursieboten door dit natuurgebied.
Kanospecialist **Arjan Bloem** ⓮ heeft een grote variatie aan kano's en kajaks. Je kunt hier tevens een kano, roeiboot of kajak huren voor een tocht over Het Zwet.

Bij **Noppes** ⓯ krijgen talloze artikelen een extra leven. Bij **boerderij de Zwethoeve** ⓰ in Jisp zijn roeiboten en kano's te huur. **Dorpstheater Wormer** ⓱ heeft een breed programma met muziektheater, cabaret en toneel.
Jisp is groot geworden in de tijd van de walvisvaart toen hier veel traankokerijen waren gevestigd. Rond 1200 is er zelfs even sprake van geweest dat Jisp de hoofdstad van Nederland zou worden. Naast het pittoreske **raadhuisje** (1650), waar nog regelmatig trouwerijen plaatsvinden, staat de **kerk van Jisp** ⓲ op een kleine terp midden in het dorp. Bezoekers komen hier voor concerten bij kaarslicht en interessante historische lezingen.

Boerderij Watervliet ⓳ is een ecologische zorgboerderij waar op gezette tijden biologisch rundvlees van eigen vee wordt verkocht.
Hiltex ⓴ ontwikkelt vanuit West-Knollendam hittebestendige textielen voor 60 landen. De drukkerij **Remmert Dekker** ㉑ maakt allerlei soorten verpakkingen in eigen huis, van heel simpel tot luxe.

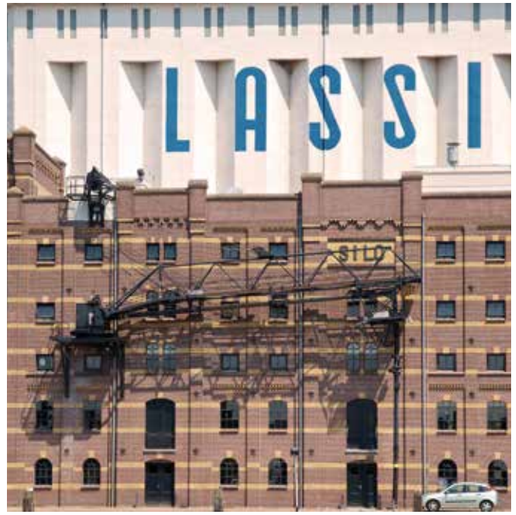

Fabriekswand Wormer

Rond 1900 was de Zaan een belangrijke verkeersader en was deze wand van pellerijen en pakhuizen het centrum van de wereldhandel in rijst. De rijst kwam uit Nederlands-Indië, werd overgeladen op tjalken en naar Wormer gezeild. Daar sjouwden mannen de zware balen op hun rug de pakhuizen in. Aan de gevel van Lassie zie je nog een losladder hangen. In de verschillende fabriekspanden herken je een duidelijke ontwikkeling in stijlen, van 19e-eeuwse neorenaissance tot het nieuwe zakelijke bouwen uit de 20e eeuw. Ook in de constructiemethodes zie je een duidelijke ontwikkeling: van gietijzeren kolommen in Batavia tot betonskeletten met paddenstoelconstructie in Mercurius. De gebouwen vormen een eenheid met de directeursvilla's aan de overkant van de Zaan. Ze waren trots op hun bedrijven en wedijverden in architectuur en versieringen in het metselwerk. Misschien wel het allermooiste in het rijtje is Mercurius, ontworpen door Mart Stam. Dit is het meest originele gebouw. Het is mooi dat Lassie nog altijd in gebruik is.

Fotografie: Wim Brinkman

Zwethoeve

De familie Praag heeft al vanaf 1700 een boerenbedrijf aan Het Zwet. Ze zijn waarschijnlijk de laatste in Nederland die hun melkkoeien, de machines én de melk over het water vervoeren naar de verschillende percelen. De familie zet zich ook in voor de veenweidevogels, want zij houden veel van hun natuurgebied. De combinatie van veehouder en natuurbeschermer gaat hun goed af. Recreanten kunnen al tientallen jaren een kano of roeiboot huren. Sommige mensen dobberen lekker rond op het water met een picknickmand. Anderen varen de route van 5, 8 of 9 km over goed bevaarbare sloten. Je kunt ook de cultuurhistorische route volgen waarbij je een indruk krijgt hoe dit natuurgebied er vroeger uit zag. Want in 1600 en 1700 was dit het centrum van traankokerijen in de tijd van de walvisvaart. Natuurlijk komen hier ook vogelaars die met de verrekijker het natuurgebied invaren. Van 1 mei tot 1 oktober zijn de boten te huur. In de wintermaanden krijgen de koeien hun eigen stal weer terug.

Poelboerderij

De Poelboerderij van Natuurmonumenten ligt wat verstopt, dus je moet het wel weten te vinden. Je kunt hier heerlijk zitten op het terrein of een wandeling maken door een typisch Zaans veenweidegebied. Met een trekpont kun je naar een eiland met het trilveen waar een avonturentoren staat. Ook de aquaplay is leuk want daarmee kunnen kinderen zelf de waterhuishouding van Noord-holland in het klein regelen. Het eilandenrijk fungeert al enkele decennia als broedgebied voor weidevogels. Vogelaars uit binnen- en buitenland komen hier om de vogels te spotten. Twee excursieboten varen honderden keren per jaar met groepen het veld in. Afhankelijk van de belangstelling vertelt de gids een verhaal over de natuur of cultuurhistorie. Er zijn ook speciale thematochten waarbij je roofvogels of uilen gaat spotten of vleermuizen gaat kijken in Jisp. Populair zijn ook de tochten met de beroepsvisser die mensen laat zien wat er allemaal in dit troebele water leeft.

Fietsverhuur Wormer

Een van de weinige verhuurzaken in Nederland waar je terecht kunt voor een rolstolfiets, een driewiel- of een vierwielfiets vind je in Wormer. Annet Gnodde heeft hier een fietsreparatiezaak en onderhoudt de fietsen goed, want voor haar zijn het net kindjes. De Zaanstreek wordt druk bezocht door toeristen, daarom zijn er bij de Zaan Inn in Zaandam en de Zaanse Schans ook reguliere fietsen van hen te huur van een goede kwaliteit. Met de fiets kun je de Zaanse erfgoedroute, een deel van de ERIH-route, een van de zeven fietsroutes door de Zaanstreek en de populaire pontjesroute afleggen. De Zaanstreek zit vol historie. Annet heeft zelf de 10 km cacaoroute ontwikkeld langs cacaofabrieken en plekken waar ooit cacaomolens of fabrieken stonden. Fietsverhuur Wormer bedenkt steeds nieuwe zaken zodat nog meer bezoekers de mooie Zaanstreek beleven vanaf de fiets. Annet verzorgt behalve de fietsen ook graag de route, arrangementen en overnachtingen voor een geslaagd verblijf. Huurfietsen kunnen bij BB's, hotels of andere accommodaties bezorgd worden.

Fotografie: Wim Brinkman

Hiltex in West-Knollendam is expert in het ontwikkelen van textielweefsel dat brandwerend is tot 1400 graden. Directeur Pieter Hildering richtte het op in 1987 en maakte er een toonaangevend bedrijf van. De producten worden in Duitsland gemaakt en geleverd aan 75 landen.
'In het juryrapport van de Zaanse Ondernemersprijs 2013 stond vermeld dat we producten bedenken voor een markt die nog niet bestaat. Dat klopt. Ik probeer vooruit te denken en logische oplossingen te ontwikkelen, onder andere voor de transportsector die sterk in beweging is. Het ontwikkelen of bedenken van innovaties is essentieel, want je moet visie hebben op de toekomst. Zo kun je je blijvend onderscheiden.
Gemiddeld heb ik twee of drie ideeën per jaar waarmee ik logisch vooruit probeer te denken. Wanneer de normen voor brandveiligheid worden aangescherpt, dan gaan we een product bedenken dat die norm nog ver overschrijdt. Een idee is om een brandvrij tasje te ontwikkelen voor batterij gerelateerde apparatuur in een vliegtuig. Voor de Eurotunnel zou ik een wagon zo willen inpakken dat bij brand de schade beperkt blijft.
Wanneer ik een idee heb, dan zoeken we een klant die het wil gaan uitproberen. Dat is niet altijd makkelijk, want bedrijven zijn vaak huiverig om vernieuwingen te testen. Het is een fascinerend proces waarbij je eerst het probleem moet begrijpen en vervolgens een visie moet ontwikkelen om de oplossing in de praktijk te realiseren.

We maken kleine toepassingen, maar dan op wereldschaal. We zijn aanwezig in alle industrieën, alleen brandweerpakken maken we niet. Onze toepassingen kun je gebruiken in alle vormen van transport: van luchtvaart tot scheepvaart en van ruimtevaart tot de automobielindustrie. Zo hebben we meegewerkt aan een productieproces voor autoruiten. Het is fascinerend te bedenken dat bijna in elke auto overal ter wereld gemiddeld één ruit zit waar wij aan hebben bijgedragen.
De moderne auto moet energie besparen en wordt steeds compacter, met steeds grotere hitteproblemen voor sensoren/meetapparatuur. Wij leveren dan jasjes voor sensoren, zodat ze niet te warm worden en wel kunnen blijven meten. Zo'n klein onderdeeltje zorgt voor een grote omzet.

Fotografie: archief Hiltex

Hiltex technische weefsels

Het mooiste was om beelden te zien van André Kuipers in de ruimte die spullen uitpakt. De ESA, de Nederlandse vestiging van de European Space Research and Technology Centre, had ons voor de eerste ruimtereis van André Kuipers gevraagd om verpakkingsmateriaal. Het levert ons niets op, maar het is wel een heel mooi idee dat ons materiaal in het ruimtestation rond zweefde.
Zo hebben we ook een heel klein onderdeeltje geleverd voor de ontwikkeling van de deeltjesversneller. Het is bijzonder dat we voor de universiteit iets konden ontwikkelen dat zij zochten en wat nog realiseerbaar was ook. Racewagens van Ferrari bevatten onze hitteschildjes. Het is jammer dat ik verder niet bij het proces ben betrokken, want ik had graag onder de motorkap willen kijken om te zien hoe het zijn werk deed.

Bij alles wat ik onderneem staat plezier in het werk voorop. Dat geldt ook voor de mensen die hier werken. Zo gaan ze beter functioneren. In al die jaren is er nog nooit een medewerker vertrokken die een andere betere baan heeft gevonden. Door het succes ben ik niet veranderd, want ik blijf overal mezelf.

Het is belangrijk dat mensen elkaar goed begrijpen. Elk gesprek vereist een andere aanpak. Wanneer ik bedrijven in Azië of het Midden-Oosten bezoek dan hoef ik me zakelijk niet voor te bereiden, want ik weet precies wat ik wil. Wel lees ik bijvoorbeeld boeken over Japan, zodat ik wel wat kennis heb van de cultuur en de etiquette. Daardoor weet ik dat zwijgen ook belangrijk is en heb ik geleerd om met stokjes te eten.

Ik heb nauwelijks klanten in de Zaanstreek, maar mijn Zaanse roots zijn wel belangrijk. Deze probeer ik te verbeteren door het imago 'doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg' te doorbreken.
We mogen wel wat trotser zijn op onze regio, want dit was het eerste geïndustrialiseerde gebied en later vulden bedrijven onze aanrechtkastjes. Hier is altijd een goede industrie geweest, dat moet zo blijven.

Jonge topsporters verdienen ondersteuning, wellicht pakt een Zaankanter ooit een Olympische plak. We sponsoren met Hiltex de korfbalclub KZ en een aantal voetbalclubs. KZ heeft al een overwinning op Europees niveau behaald. Het zou fantastisch zijn als Zaankanters nog grotere overwinningen behalen.'

Tips van Hiltex: *Rondje Stierop* *Kanoën op 't Zwet* *Floricultura* *Hembrugmuseum* *Koffiepost pont Buitenhuizen*

Fotografie: Wim Brinkman

Wellwaij Belting

‘Machines en gebouwen kopen kan iedereen, maar de mensen maken het verschil.’ In 1993 startten Frans en Paul van der Well samen met Jos Waij en Kees Bus een bedrijf dat transportbanden produceert. ‘Het is een echt Zaans bedrijf, want we zijn Zaankanters in hart en nieren. We kwamen alle vier uit deze branche dus we kenden de markt. In ons ondernemersplan stond dat we een kleinschalig bedrijf wilden, bij voorkeur zonder personeel. Speerpunten in ons ondernemersplan waren toen glashelder: een donkerbruin leven, een nieuwe auto en één keer per jaar drie weken op vakantie. Van dit plan is uiteindelijk niets terecht gekomen, want we groeiden al heel snel. Na het eerste kwartaal hadden we twaalf man personeel in dienst en inmiddels zijn we uitgegroeid tot 45 medewerkers. Ook de bedrijfsruimte was al snel te klein. We hebben sprongen gemaakt van 300 m² naar 1500 m² en vervolgens naar 5000 m². We hebben de groei lang geprobeerd tegen te houden, maar we blijven ieder jaar met ca. 10 tot 15% groeien.
Omdat we alle vier techneuten zijn en daarbij ook nog eens vakidioten, die geen probleem uit de weg gaan, ontwikkelen en innoveren we producten op maat voor de markt en de klant. Zo onderscheiden we ons ook direct ten opzichte van de concurrent, die op dit soort vragen uit de markt niet of niet snel genoeg inspeelt.
Het is voor ons een uitdaging om transport- of procesbanden op maat en geheel naar wens van de klant te ontwikkelen. Het werken aan en met de transportband wordt hierdoor vaak efficiënter, sneller en soms ook eenvoudiger. Naast het automatiseren is het ergonomische aspect ook belangrijk. Al onze nieuwe transport- of procesbanden worden in rap tempo nagemaakt. Maar zo lang wij nieuwe ontwikkelingen op de markt brengen, worden we niet ingehaald. Met speciale op maat ontwikkelde producten kun je ook deze vervangingsmarkt bedienen.
Samenwerking en continuïteit van en binnen de onderneming zijn onze sleutelwoorden. Medewerkers heben respect voor elkaar, een aspect dat zeer belangrijk is binnen onze organisatie. We zijn er ook trots op dat we onze klanten al 20 jaar hebben weten te behouden. Er is dus geen verloop in ons klantenbestand, op dezelfde wijze werken wij ook met onze toeleveranciers.
Ook ons personeelbestand is heel stabiel, dat is ook erg belangrijk om een onderneming stabiel te houden. Kortom, we bouwen relaties op voor de lange termijn, samen met onze toeleveranciers en samen op de productievloer maken we onze producten.
De transportband wordt gemaakt van flexibel kunststof met weefsel versterking. Deze wordt eerst op maat gesneden en eindeloos gelast. Hierna volgen de bewerkingen volgens de specifieke wens van de klant. We leveren inmiddels aan zo’n 700 machinefabrieken in Nederland voor ondermeer de landbouw, glas en tuinbouw, levensmiddelen- en verpakkingsindustrie.
We ontwikkelen bijvoorbeeld transportbanden voor het sorteren van paprika’s en bollen, het snijden van bloemen en boeketten, het plukken en verpakken van appels, het ontklisteren van bollen en poetsen van piepers. We hebben wel eens een band gemaakt van 750 meter met een speciaal rekarm weefsel voor potplanten. De opdrachten zijn heel divers en het zoeken naar de oplossing is voor ons gewoon erg leuk. Volgens ons is dat ook de kracht van het bedrijf, het tijd maken voor en meedenken met de klant.
Ook kunnen we natuurlijk met zijn vieren – wanneer het gaat om investeringen bij bepaalde innovaties – snel beslissingen nemen en dus snel inspringen bij ontwikkelingen in de markt. Samen met Yongli Belting hebben we bijvoorbeeld geïnvesteerd in een fabriek in Oud Karspel waar het halffabrikaat geproduceerd wordt. Hier kunnen we nieuwe zaken ontwikkelen. Dit is een grote sprong voorwaarts. Het is leuk om steeds nieuwe dingen te bedenken om machines nog makkelijker en sneller te laten werken.’ ❧

Tips van Wellwaij Belting: *Winnubst Grafische Afwerking* *Van Wijngaarden* *De Lekkere Dingen Bakker* *Engewormer* *Albert Keijzer Transport*

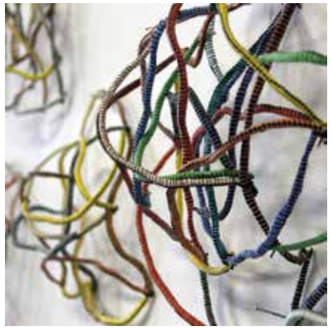

Tekst en fotografie: Helena Jansz

Nynke van Amersfoort

Het werk van Nynke van Amersfoort vertelt geen verhaal. Nynke houdt van het ambachtelijke, van structuren en van stapelingen. Haar schalen, potten en staande objecten die aan tenten doen denken, ontstaan puur vanuit de materie. Haar atelier is een fijne lichte ruimte in het voormalige rijstpakhuis Bassein in Wormer en kijkt uit over de Zaan. De stroom van het water fascineert en de golvende beweging zie je in verschillende werken terug. Het lijkt alsof ze op tien plaatsen tegelijk bezig is. Overal ligt kleurig materiaal, maar ook scharen, potten lijm of stukken papier. Nynke benadrukt dat ze niet vanuit een idee of gevoel werkt, maar uit het handelen. Het is een proces en dat begint bij het verzamelen van materialen. Met papier heeft Nynke een speciale band en het combineert goed met weven. Papier bestaat ook uit lagen en als ze het nat maakt en uit elkaar peutert, wordt het kwetsbaar en lastig bewerkbaar. Hierin ligt een uitdaging verscholen, want uit het één ontstaat het ander. Met veel geduld voltooien de kunstwerken zich, langzaamaan en absoluut spontaan. Haar sieraden zijn ontstaan uit een experiment voor een wandobject en zijn een eigen leven gaan leiden. Ze zijn een combinatie van natuurlijke materialen, schelpen en papier en veel bonte kleuren die samen een eenheid aangaan. Speling van licht en schaduw zijn essentieel en een bewust onderdeel in haar werk. Een voorbeeld hiervan zijn haar wandobjecten die uit kleurige draden zijn opgebouwd. Het complete kunstwerk bestaat uit twintig stuks die een boeiende schaduwwerking op de muur geven. Drie jaar geleden ontdekte Nynke bij de papiermolen een spannende stapel die op huiden of op perkament leek. Het bleek afgekeurd vlaspapier dat ze onder andere verwerkte in haar monumentale wandobjecten. Dit latere werk lijkt geen verband meer te hebben met het weven, maar niets is minder waar. Het ambachtelijke en iets opbouwen uit meerdere en kleinere segmenten kabbelt ook in deze nieuwe fase van de kunstenares rustig voort.

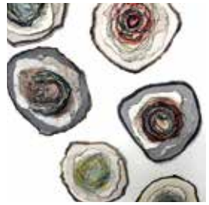

Nynke van Amersfoort (1943) wilde na de weefopleiding aan de Gerrit Rietveld academie haar techniek combineren met een ander materiaal. Zij had keramiek in gedachten, maar dat bleek het niet te zijn. Voor een wedstrijd voor Zaanse kunstenaars bezocht zij de papiermolen de Schoolmeester in Westzaan en vond wat zij zocht: handgeschept papier gemaakt van lompen. Dit materiaal inspireert haar tot op heden. Naast haar beeldende kunst geeft Nynke les.

Fotografie: Wim Brinkman

Jolanda's Verkleedkisten

'Als je een winkel wilt beginnen, dan moet het wel iets zijn waar mensen speciaal op af komen.' Jolanda's Verkleedkisten uit Wormer is zo'n winkel: 'Ik startte zeventien jaar terug met twee verkleedkisten: voor een indianen- en een circusfeest. Samen met mijn zus Annita naaide ik alles zelf, want het moest er anders uitzien dan het Supermanpak en de prinsessenjurk die iedereen al kende. Het sloeg direct aan bij creatieve ouders die graag een ouderwets verjaardagsfeest wilden.
In de kist zitten ook attributen om de feestruimte aan te kleden, knutseltips en spelletjes. Inmiddels bied ik vijftien themakisten aan. Mensen komen zelfs uit Zeeland of van de Waddeneilanden om een kist te huren. Je merkt wel dat er trends zijn qua thema's, maar de vraag naar dergelijke kisten is vrij constant. Bij volwassenen is er juist steeds meer vraag naar verkleedkleren. Zo is het topdrukte rond de kroegentocht 'Immer Gerade Aus' waarbij duizenden mensen verkleed van Krommenie naar Assendelft fietsen. Ook komen veel mensen hier langs om in gepast tenue naar een optreden van de Toppers te gaan. Voor de bierfeesten komen mensen bij mij voor 'Lederhosen' en Tiroler jurkjes. Steeds populairder zijn de themafeesten bij mensen thuis waar de gasten verkleed gaan als stripguur, filmster of in de geest van de jaren zestig of zeventig. Ik heb zo'n 5000 kledingstukken, waar altijd wel iets bij is om iemand blij mee te maken. De huurkleding maken we al lang niet meer zelf. Ik koop in op trends, waarbij ik er ook goed op let dat mensen met een maatje meer veel keuze hebben om zich bijzonder te voelen op het feest. We krijgen hier ook regelmatig bekende Nederlanders. Wat nog veel leuker is, dat iedereen die hier binnenkomt als een bijzonder persoon naar buiten gaat.' Jolanda heeft er zichtbaar plezier in om iedereen te laten slagen en er een gezellig bezoek van te maken: 'Het leukste vind ik om de mensen zelf aan te kleden. Bijna altijd vertellen vrouwen dat hun man niet verkleed wil gaan. Maar als ik ze dan bijvoorbeeld een roze pak aanraad, een pruik en een bril opzet, dan gebeurt er iets. Dan vinden ook die mannen het opeens wel leuk. Je krijgt het Hennie Huisman effect, omdat het bijna echte artiesten worden die nauwelijks of niet herkenbaar zijn. Verkleedkleren doen iets met mensen. Je ziet ze groeien in hun rol. Bij de huurkleding hoort een ketting, pruik en bril, zodat je echt onherkenbaar bent. Adviezen voor het themafeest krijgen de klanten bijna automatisch als ik ze help. Met lp's van de kringloopwinkel kun je bijvoorbeeld een jaren zestig feest leuk aankleden. Ook een plastic folie met een leuke achtergrond op het raam geeft een feest iets extra's. Ze komen altijd enthousiast terug, vaak ook met foto's. Een veelgehoorde uitspraak: 'Mag ik de pruik nog een keer lenen om aan mijn kapper te laten zien, want zo wil ik het zelf ook eigenlijk wel.' ❧

Tips van Jolanda's Verkleedkisten: *Immer Gerade aus* *De Koker* *Poelboerderij* *Joke Koelemeijer* *Loppis*

Fotografie: Wim Brinkman

Pakhuis Saigon

Als schooljongen met een rijke fantasie zag ik in de Zaanwand aan de Veerdijk in Wormer een heuse vesting. In het midden leek de Zaanbrug op een ophaalbrug waarmee de middeleeuwse versterking van de buitenwereld kon worden afgesloten. De fantasie en de romantiek uit die tijd zijn gebleven. Ik kijk nu echter met nog meer bewondering naar deze oude rijstpakhuizen van de firma Bloemendaal & Laan. Helaas zijn de pakhuizen links van stoomrijstpellerij Hollandia verdwenen. Pellerij de Unie werd in 1979 gesloopt, er staan nu appartementencomplexen. Dat gebeurde nog in een tijd waarin nog maar zelden werd gesproken over hergebruik van industriële complexen. Gelukkig staat rechts van Hollandia de pellerij Mercurius met zijn majestueuze silo nog in blakende schoonheid te pronken. Deze panden werden door de eigenaar gerestaureerd en zijn nog steeds in gebruik voor de rijstproductie. Alle rijstpellerijen hier langs de Zaan waren eens eigendom van de industriële grootmachten van de uitgebreide familie Laan uit Wormerveer. Tegenover het industriële complex, op de andere oever van de Zaan, hadden de familieleden hun koopmanswoningen gebouwd. In de tijd dat Gerrit van Assema en ik ons als startende ondernemers oriënteerden in de wereld van het hergebruik, ontstond er ook een nieuw woord voor een dergelijke samenhangende bebouwing aan weerszijde van een kanaal of rivier. Vanuit Amerika kwam het woord ‘industrial canyon’, een term die voor het eerst gebruikt werd voor een vergelijkbare situatie in de oude textielstad Lovell in de Verenigende Staten van Amerika. De stoomrijstpellerij Hollandia bestond, naast de eigenlijke pellerij Hollandia en de bijbehorende stoommachines, uit een aantal pakhuizen: Java, Bassein, Saigon en Batavia. Voor het ontwerpen van de fabrieken en pakhuizen zocht de familie Laan naar toonaangevende architecten van buiten de Zaanstreek. Tot het einde van negentiende eeuw waren het voornamelijk lokale bouwmeesters geweest. Maar het ging de familie Laan goed, de wereldhandelsprijs voor rijst werd tenslotte decennia lang bepaald in de villa’s en kantoren aan de oevers van de Zaan, en dat moest tot uiting komen in een aansprekende architectuur. Ook al waren het maar rijstpakhuizen. De rijstproductie verdween echter uit de Zaanstreek en het familiekapitaal in gebouwen werd door de nazaten snel in klinkende munt omgezet. De panden kregen een vage bestemming en verpauperden snel.

Midden jaren tachtig van de vorige eeuw raakte pakhuis Saigon betrokken bij een faillissement en toen roken Gerrit en ik onze kans. De romantiek kwam weer bovendrijven en we dachten: ‘Als we dit pand weer eens in de volle glorie kunnen laten herrijzen’. Slapeloze nachten, en hier en daar wat geluk, brachten ons uiteindelijk bij het resultaat, dat door iedere kenner met bewondering wordt geprezen. Eigenlijk was de gemeente Wormerland ons voor, want die wilde er het nieuwe gemeentehuis in onder brengen. Maar het geluk lachte ons toe. Bij toeval zagen we op een tentoonstelling een perfect uitgewerkt plan voor de restauratie van de voorgevel van Saigon. We hebben dat, in overleg met de architect, bijna letterlijk overgenomen. De provincie zorgde voor een beschermde status door het pand op te nemen in de Provinciale Monumentenlijst.

Dat opende ook de weg naar subsidies, waardoor het voor de gemeente Wormerland makkelijker werd om mee te werken aan onze herinrichtingsplannen.
We hebben bij de restauratie aan de binnenzijde zoveel mogelijk van het oorspronkelijke karakter behouden. Het interieur bestond op elke verdieping uit één grote ruimte, bedoeld voor rijstopslag, waarin de gietijzeren kolommen met consoles en kapitelen op een regelmatige afstand van elkaar zijn geplaatst. Hierover zijn stalen liggers geplaatst waarop de zware Amerikaans grenen balken met dikke vloerdelen zijn aangebracht. Wat de bezoeker zal opvallen, is dat de binnenruimte een strakke moderne invulling heeft gekregen, waarbij de kolommen nergens zijn verstopt of onzichtbaar zijn gemaakt. In enkele afdelingen hebben ze nog de originele verflaag (grijs) en de originele nummers en opschriften, die de plekken markeren waar de rijstbalen werden opgeslagen. Ook de kolossale balklagen en vloeren hebben wij volledig zichtbaar gehouden. De hoge bovenverdieping is door ons voorzien van een tussenverdieping. Door de tussenverdieping overal vrij te houden van de dakranden, is er toch voldoende licht beschikbaar op zowel de nieuwe verdiepingsvloeren als op de bestaande vloer. Bovendien geeft het laten terugtreden van die tussenverdieping een mooi ruimtelijk effect.

Waar vroeger de balen rijst lagen opgestapeld, staan nu hightech computers en modern vormgegeven bureaus en werken creatieve mensen aan nieuwe producten en concepten. Ruim 25 jaar na de renovatie kijkt er niemand meer vreemd op van kantoorlocaties of ruime appartementen in oude fabrieksgebouwen. Wij moesten daarin echter onze weg nog zoeken. Maar al snel vonden creatieve ondernemers, zoals Schipper Zijlstra Architecten en de grafische vormgevers van Poelmeijer Schoen, hun nieuwe werkplek in Saigon. We zijn inmiddels weer een geheel nieuwe fase ingegaan, waarin een aantal vrouwelijke entrepreneurs zich in het pand hebben gevestigd. Zeer specifieke bedrijven en bedrijfjes zijn dat: het Beauty Institute waar schoonheidsspecialisten worden opgeleid en Tanja Sports waar yoga- en pilateslessen worden gegeven. Y-Catcher staat onder leiding van Jenny Luten voor webdesign en optimalisatie van zoekmachines. Zij werkt daarbij regelmatig samen met Vanessa Bos voor het vergroten van de vindbaarheid van de website. Op de bovenste verdieping is de Flexwerkplaats van gastvrouw Monique Anröchte.

Stoere delen van de constructie, zoals de robuuste gietijzeren kolommen en de originele houten vloeren met hier en daar nog een verdwaalde rijstkorrel, maken dit pand tot een zeer geliefde werkplek. ❧

Gé Sombroek (bouwbedrijf Somass)/ Cees Kingma

Kleur is niets. Kleur bestaat pas bij de gratie van alles wat er omheen is geschilderd, dat is schilderen.

Fotografie: Jan Groenhart

Elke plek heeft zijn eigen licht en brengt weer nieuwe dingen.

Fotografie: Tim Knol

Kunstschilder Jan Groenhart

Het oude pakhuis Bassein in Wormer huisvest het atelier van Jan Groenhart. Jan vertelt bevlogen: 'Het is prachtig om in zo'n mooi historisch pand te werken. De vloer is nog authentiek, evenals de stalen constructie.

Mijn vader had om de hoek een winkel en ik kan me nog goed herinneren dat ik hier als kind zag hoe de schepen hun zakken losten. Ik voel me erg verbonden met de Zaan en de Zaanstreek. Het is een droom om als kunstenaar in zo'n pand te werken. Je hebt hier de juiste sfeer en ik kijk uit op de Zaan waar het allemaal gebeurt. Dit is mijn heiligdom waar niemand komt en waar ik me erg thuis voel.

Ik ben een kind van de polder. Mijn jeugd heb ik doorgebracht in het Wormer- en Jisperveld. Vanuit een zeilbootje genoot ik van de wolken die voorbij trokken. Deze ervaringen uit mijn jeugd zijn de basis van mijn werk.

Het veenweidelandschap bevat veel water waardoor je een waterig licht krijgt. Al die slootjes met water dat verdampt, dat maakt het ook mooi en eigen. Ik kan steeds beter het gevoel dat een landschap bij mij oproept uitdragen.

Vroeger maakte ik figuratieve aquarellen. Tegenwoordig werk ik nooit meer topografisch. Nu wil ik met kleur en verf mijn verhaal vertellen op een steeds simpeler manier. Als kunstenaar moet je heel goed zijn om met drie halen meer te vertellen dan met 3000 haaltjes. Wat mij treft in het landschap is de lichtinval, de combinatie van kleuren en het wegdromen in de horizon. En dat wil ik verbeelden. Het gaat dan om een gevoel en niet echt over een plekje.

Mijn streven is om elke dag met minder meer te zeggen, dat is de essentie waar ik naar zoek. Alle kennis en kunde die ik heb opgebouwd, heb ik daarvoor nodig. Ook alle mislukkingen om verder te komen. Het ambacht van schilderen moet je perfect beheersen en bijhouden. Dan pas kun je vertellen wat je voelt.' ❧

160 x 160 cm olieverf op linnen 2011
Ik maak eerst een aantal figuratieve schilderijen om verder te komen in de abstractie. Die heb ik nodig als leidraad. Zo heb ik voor dit schilderij eerst koeien geschilderd. De paar vlekken zouden koeien kunnen zijn en er valt wat licht op grasachtig riet. Het schilderij is niet scherp, er is een wat diffuus licht dat je alleen ziet in de veenweidegebieden. Vroeger gaf ik vooral weer wat ik zag, nu wat ik voel. Ik kijk altijd naar landschappen en zie dan steeds weer een nieuwe sfeer, een andere lichtinval of een andere lucht. Die elementen gebruik ik en combineer ik. De plek bestaat dan niet echt, want ik componeer mijn eigen wereld. Het is leuk dat mensen die mijn schilderijen zien zeker denken te weten dat ze de plek herkennen. Dan ben ik er wel in geslaagd om een gevoel van herkenning weer te geven. Zo fietste ik een keer door Krommeniedijk en hoorde voor mij iemand zeggen: "Dat is echt typisch een landschap van Jan Groenhart". Het is mooi dat sommige mensen anders gaan kijken door mijn ogen.'

'Taarten maken en decoreren is bijzonder populair. Wij hebben er een groeimarkt van gemaakt', vertelt Inge Zaagsma trots. 'Op 25 mei 2003 bakte ik mijn eerste taart voor mijn toen 7-jarige dochter. Elf jaar later hebben we een bedrijf met 65 medewerkers en 35 oproepkrachten. En we hebben verschillende ondernemingen, zoals deleukstetaartenshop.nl, funcakes.nl, cakesupplies.nl en winkels. We zijn actief in heel Europa. Toen ons derde kind 2 jaar was, nam ik ontslag als commercieel medewerker.

Na de geboorte van mijn vierde kind wilde ik weer wat gaan doen. En zo startte ik met een workshop taarten bakken. Omdat ik uit een creatieve familie kom, kon ik hier wel mijn ei in kwijt. Enthousiast ging ik aan de slag en experimenteerde ik net zo lang tot ik een goed recept had. Iedereen proefde mee tot de bodem optimaal van smaak was. De basis van een luchtige taartbodem, romige botercrème en een zurige vruchtenjam, bleek een perfecte combinatie met marsepein. Alles wat ik doe, moet voor 200% kloppen. Gasten vonden dit zo lekker en het ontwerp op de taart zag er zo goed uit, dat eerst bekenden en later steeds meer onbekenden taarten bij mij gingen bestellen. Ik was heel trots als de taart klaar was en het ontwerp de verwachting van de klant overtrof. Drie jaar lang heb ik taarten op bestelling gemaakt. Het was vooral leuk als iemand een idee voor een ontwerp had, dat ik zelf verder mocht uitwerken. Een taart namaken of een kant-en-klaar idee uitvoeren, vond ik minder geslaagd. Al snel leerde ik andere vrouwen met dezelfde hobby kennen via een webforum. Voor de taarten kocht ik mixen, marsepein, kleurstoffen en andere ingrediënten wat groter in. Omdat er meer vraag naar was, ging ik deze producten in kleine porties doorverkopen via een webwinkel: deleukstetaartenshop.nl. In mijn eigen huis deed ik de kleine porties 's avonds in zakjes en pakte ze in. Vervolgens ging ik ook workshops geven. De kleine onderneming liep zo goed, dat we besloten om in ons nieuwe huis een workshopruimte in te richten. Die ruimte werd al snel te klein en daarom huurden we in 2008 ons eerste pand. Mijn man Danny Nijboer hielp steeds vaker mee, omdat de bestellingen fors toenamen. Hij besloot zijn baan in de logistiek op te zeggen om mij voor maximaal drie jaar te helpen. Inmiddels is hij zes jaar directeur en denkt er niet meer aan om te stoppen. We zijn toe aan onze zesde pand, want 4000 m2 is alweer te klein. Eigenlijk zouden we nu een bedrijfsruimte van 11.000 m2 moeten huren. We vertegenwoordigen merken waar we volledig achter staan. En we hebben ons eigen merk

Fotografie: Wim Brinkman

NewCakes

FunCakes met bijna 400 producten. Al deze producten komen bij ons in Wormer binnen en worden vervolgens verspreid over heel Europa. Logistiek is dat een enorme onderneming. We danken ons succes aan het feit, dat we kansen zagen en ze gepakt hebben. Maar het is ook belangrijk, dat je eerlijk en transparant werkt, zodat mensen achter je bedrijf blijven staan. En alles moet natuurlijk perfect zijn! Ook bepalend voor het succes was, dat we de handel niet voor ons zelf wilden houden, maar op verschillende manieren steeds meer vrouwen aan ons wilden binden. Ik realiseerde me al snel, dat ik niet alle taartopdrachten alleen kon afhandelen. Ik schoof liever opdrachten door aan iemand anders, dan dat ik klanten moest teleurstellen. Zo werden steeds meer mensen aangestoken met het taartenvirus en gingen zij zelf taarten op maat verkopen. Waren dit concurrenten of potentiële afnemers? We hebben gekozen voor het laatste en gingen onze afnemers via onze groothandel onder de naam CakeSupplies bevoorraden. Op onze eerste beurs ontmoetten we elkaar en proefden zo'n vijftig tot zestig mensen van elkaars taarten. Dit is de basis geweest voor de taartenbeurs Taart en Trends, die een enorm succes is. De markt bleef maar groeien tot we in het derde jaar al een miljoen euro aan omzet hadden. Omdat ik heilig geloof in een combinatie van 'clicks & bricks' openden we in 2011 de eerste winkel in Wormerveer. Ondertussen zijn er 10 franchisers bij gekomen. In Nederland is de ontwikkeling snel gegaan, maar in andere Europese landen gaat het nog veel harder. In Spanje hebben we nu ook een groothandel die erg goed draait. Nog altijd vind ik het leukste om zelf iets te creëren, of het nu om een taart, een nieuwe winkel, een huis-aan-huisfolder of een nieuwe mix gaat. Ik ben overal nauw bij betrokken, omdat ik er heel zeker van moet zijn dat zowel het uiterlijk als het product zelf helemaal goed is. Nog steeds is het allerleukste om met een goed geslaagd resultaat de klant blij te maken. Als we een mix voor een kokoscake ontwikkelen, en een klant heeft dan het idee dat hij een Bounty eet, dan kan ik daar geweldig van genieten.'

'Stilstand is achteruitgang', vindt onderneemster Inge Zaagsma. 'Je moet blijven ontwikkelen. Europa is een enorme groeimarkt, dus voorlopig stagneert het nog niet. En anders ga ik weer een nieuw leuk project verzinnen.'

Fotografie: Wim Brinkman

PPG Paletkwartet en Dorpstheater Wormer

"Maar waar is het dan precies?" "Je gaat over het schoolplein, door de fietsenstalling naar binnen. Als je dan de trap opgaat, zit bovenaan iemand die de kaartjes verkoopt. Vervolgens kom je in de foyer van het Dorpstheater." We schrijven 1994. PPG Paletkwartet speelt de familievoorstelling *Peter Pan*, die door publiek en pers zeer gewaardeerd wordt.

Het theater wordt draaiende gehouden door een grote groep vrijwilligers die per toerbeurt in de bar staan, de techniek verzorgen, de zaal en/of foyer verhuren en regelmatig samenkomen om de plannen voor een nieuwe entree door te nemen. Soms lijkt het of de gemeente volledig achter die plannen staat, dan weer wordt er over sloop van de school gesproken vanwege woningbouw. Bovendien zal er een MCF gebouw in het centrum van Wormer komen. Is het idee.

In 2007 speelt PPG Paletkwartet de allerlaatste voorstelling in de school. Het is *Nu even wel* van Maria Goos. Alle amateurverenigingen die de ruimten ook gebruikten om te repeteren of te klaverjassen gaan een onzekere toekomst tegemoet. Houdt het Dorpstheater op te bestaan?

"In een kerkje?"
"Ja, in de Witte Duifstraat is de Doopsgezinde kerk door vrijwilligers omgebouwd tot een heus theater. Er is een prachtige tribune verrezen en de foyer is gezellig ingericht."
Het is 2008. PPG Paletkwartet maakt nog altijd gebruik van het Dorpstheater, als oefenruimte en om voorstellingen aan publiek te tonen. De eerste voorstelling aldaar is *Autobahn*, dat door improvisaties is ontstaan.

Dankzij de aanhoudende crisis worden de straten rondom het kerkje voorlopig niet gesloopt. Daarom staat ook het kerkje er nog. In een tijd waarin cultuur in het verdomhoekje zit, kunnen we spreken van een klein wonder.

De programmering van professionele- en amateurvoorstellingen gaat dan ook voort. En met succes. De zaal is regelmatig goed gevuld met een vast publiek. De programmeur weet ieder jaar weer een afwisselend programma samen te stellen en vanwege de geringe kosten voor een kaartje en een drankje weet menig bezoeker het theater te vinden. Dit is mede te danken aan de kring vrijwilligers die het Dorpstheater Wormer in stand houden.

Ik wil al die mensen dan ook vanaf papier een pluim geven!

Marene Kok
(speler en secretaris PPG Paletkwartet)

PPG Paletkwartet is in 1992 als vriendengroep begonnen met de productie *De kaalkop* luistert. In die eerste jaren wordt nog gerepeteerd in "De Groote Weiver" in Krommenie maar al gauw is Dorpstheater Wormer de thuisbasis. En dit huwelijk tussen PPG en DTW houdt tot op de dag van vandaag stand.

Fotografie: Mats van Soolingen

Joke Konijn

De kunstenaar en dichter Joke Konijn woont op de grens van de Schaalsmeerpolder en het Wormer- en Jisperveld. Zij groeide op in een grote familie op de boerderij in de Wijdewormer. Zij voelt zich zeer verwant met dit oude landschap.

De cyclus van het leven, de natuur, de wisselende seizoenen, het geluk en de vrijheid. Maar ook het geïsoleerde en het harde bestaan in de polder hebben haar karakter gevormd.

Dit gegeven vormt de bron van haar schilderijen, beelden en poëzie. Hierbij maakt zij soms gebruik van materialen 'uit haar herinnering', zoals klei, hooi, melk, wol, lood en as.

Reeds op jonge leeftijd zocht zij contact met plaatselijke kunstenaars en ontwikkelde haar fantasie en creativiteit zich in dans, toneel, muziek, keramiek, tekenen en schilderen.

Op de Rietveldacademie en Rijksacademie in Amsterdam studeerde zij af in schilderen en grafiek. Haar werk wordt aangekocht door musea, galeries, kunstuitlenen, bedrijven en particulieren.

Onder de naam Simka Brahma maakt zij dichterlijke teksten en beelden.

In 1993 richtte zij de stichting Tengel op voor plaatselijke kunstenaars. Vanaf 2001 nodigt zij regionale en internationaal bekende kunstenaars uit om te exposeren in de Schaalsmeerpolder, het beschermde, vogelrijke veenweidelandschap van Natuurmonumenten.

Natuur- en cultuurliefhebbers en scholieren genieten in de septembermaand via Veldwerk van beelden, films en gedichten van regionale tot internationaal bekende kunstenaars. ❧

Regen

De paarden staan en staren
in de natte zwakke aarde
in het water
wachten de paarden,
in een dik gordijn
van licht.

In het dichte licht
valt het water
langs de manen
langs de haren
van de flanken
van het paard.
Spoelt de regen
naar beneden
trillende benen
tot de hoeven
tot aan de grond
in de modderige gaten
stijgt het water en
spiegelt het silhouet
van een paardenmond.

Instagramfotografie: Monique Anröchte | moniqueanrochte